

Wat is Open Access?

Inge Van Nieuwerburgh, UGent

Open Access gaat over vrije toegang tot onderzoeksresultaten, zonder rechtenbarrière, zonder betalingsbarrière. Met andere woorden: iedereen, waar ter wereld, heeft toegang tot de wetenschappelijke informatie zonder ervoor te hoeven betalen. Die onderzoeksresultaten kunnen te vinden zijn in publicaties, in conferentiebijdragen of in achterliggende dataverzamelingen. Open Access gaat dus niet meer enkel over publicaties, maar ook over data, beter bekend als Open Data. Het openstellen van data heeft als voordeel dat onderzoek niet enkel kan worden gecheckt, de data kunnen ook worden hergebruikt in nieuw onderzoek. Open Access tot publicaties verhoogt dan weer de zichtbaarheid en, daarmee samenhangend, de citaties naar en de impact van een publicatie. Ook boeken zijn meer en meer in Open Access terug te vinden. Een project als OAPEN¹ (Open Access Publishing in European Networks – Publishing humanities monographs in Open Access), dat gedragen wordt door verschillende universitaire uitgevers met als doel wetenschappelijke boeken voor de humane en sociale wetenschappen in Open Access aan te bieden, is dan ook een belangrijke stap vooruit om ook meer inhoud voor die disciplines in Open Access aan te bieden.

Op 13 februari 2007 ondertekenden alle Belgische universiteiten (op één na) de Berlin Declaration on Open Access, alsook de Vlaamse hogescholenraad (VLHORA) en de ministers van Wetenschap van Vlaanderen en Wallonië, in 2008 tekende ook het federaal Wetenschapsbeleid. Vier jaar later hebben bijna alle universiteiten een institutional repository waarin de wetenschappelijke publicaties van de instelling in Open Access worden aangeboden, in veel gevallen geïntegreerd met de academische bibliografie.

Om Open Access een succes te maken in een wetenschappelijke instelling, is een beleid nodig dat dit ondersteunt. In België hebben enkel Luik en Gent een Immediate deposit/optional Open Access-beleid ingevoerd waarbij deponering van de elektronische full text van wetenschappelijke publicaties in het institutional

repository verplicht is, en waarbij de publicaties ook in Open Access worden opengesteld indien de rechthouder dit toelaat. In de ROARMAP² (Registry of Open Access Repository Material Archiving Policies) zien we daarnaast nog drie policies, waarbij enkel die van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) expliciet Open Access verlangt van publicaties die resulteren uit door FWO ondersteund onderzoek. Bij deze dus een oproep aan alle wetenschappelijke instellingen een Open Access-policy te ontwikkelen (en bekend te maken) en onderzoekers te steunen in het verspreiden van wetenschappelijke resultaten.

EUROPESE BOOST

Op Europees vlak staat Open Access hoog op de agenda. De Europese Commissie heeft voor bepaalde projecten die door het zevende kaderprogramma (FP7) worden gesubsidieerd, een Open Access-pilot ingesteld die de onderzoekers verplicht hun publicatie, resulterend uit FP7 onderzoek, in Open Access aan te bieden en dit vanuit de overtuiging dat dit de verspreiding van Europese onderzoeksresultaten zal stimuleren. Onder meer Neelie Kroes, vicepresident van de Europese Commissie en Europees commissaris verantwoordelijk voor de Digitale Agenda, is een fervent voorstander van Open Access. In het kader van de digitale agenda die ernaar streeft elke Europese burger optimaal te laten deelnemen aan de digitale economie, onderstreept ze het belang van Open Access om elke EU-burger betere toegang te geven tot onderzoek dat met publieke fondsen werd uitgevoerd.

De stand van zaken rond Open Access evolueert snel. Om dit in België beter te kunnen opvolgen en correct weer te geven, heeft de Universiteitsbibliotheek Gent geïnvesteerd in een specifieke website, <http://openaccess.be>. Hierbij dan ook meteen een oproep om de correcte informatie van uw instelling door te geven als die nog niet in de website is opgenomen. ■■

- > Contact: openaccess@ugent.be
- > <http://www.openaire.eu>
- <http://openaccess.be>

Eurocommissaris Neelie Kroes is een fervent voorstander van Open Access.

1 <http://oapen.org>

2 <http://roarmap.eprints.org/>